

СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА У СРБИЈИ

Извештај за други квартал 2009. године

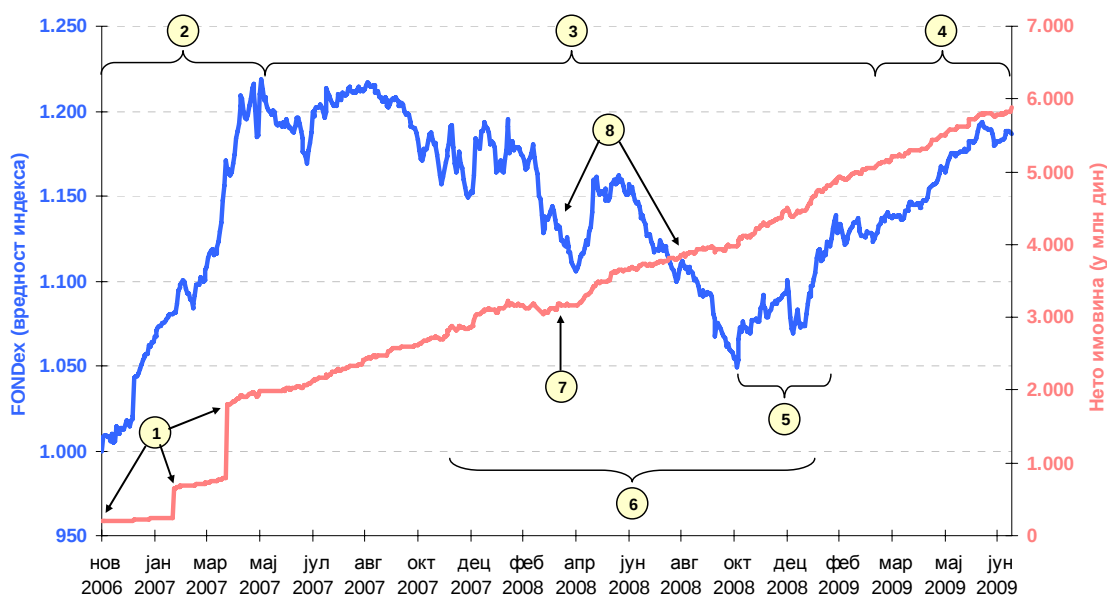
САДРЖАЈ

1. УВОД	3
Преглед кључних дешавања од утицаја на пословање ДПФ	3
Кретање вредности релевантних показатеља у кварталу	3
2. ПОСЛОВАЊЕ ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ	6
Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова.....	6
Власничка структура друштава за управљање	6
Организациона мрежа друштава за управљање	7
Накнаде које друштва наплаћују	8
Трансакциони трошкови.....	8
3. ПОСЛОВАЊЕ ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА.....	9
Нето имовина добровољних пензијских фондова	9
Структура имовине добровољних пензијских фондова	10
Обим трговања пензијских фондова хартијама од вредности	12
Број и структура корисника добровољних пензијских фондова.....	13
Уплате доприноса, исплате средстава и трансфери између фондова	19
Вредности инвестиционих јединица и приноси фондова.....	20
4. ЗАКЉУЧАК.....	22

1. УВОД

Преглед кључних дешавања од утицаја на пословање ДПФ

График 1: Кретање вредности FONDex-а и нето имовине од почетка пословања добровољних пензијских фондова

- 1 - Трансформација три друштва за осигурање у добровољне пензијске фондове
- 2 и 4 - Периоди раста цена на Београдској берзи
(вредност индекса BELEX15 на дан 15.11.2006. износи 1.488, на дан 3.5.2007. износи 3.304, а на дан 8.6.2009. износи 643)
- 3 - Период пада цена на Београдској берзи
(вредност индекса BELEX15 на дан 11.3.2009. износи 354)
- 5 - Период депресијације динара
(курс РСД на дан 3.10.2008. износи 76,69, а на дан 28.1.2009. износи 96,34)
- 6 - Период раста референтне каматне стопе
(на дан 29.10.2007. износи 9,75%, а на дан 22.1.2009. износи 17,75%)
- 7 - Период најзначајнијег повлачења средстава
- 8 - Периоди са највишим износима трансфера средстава

Кретање вредности релевантних показатеља у кварталу

Индекс потрошачких цена (CPI) на крају другог квартала 2009. у односу на исти период претходне године забележио је раст од 8,3%. У априлу је забележен пораст индекса од 0,9%, у мају 2,1%, док у јуну није било промена индекса потрошачких цена.

Почетак 2009. године карактерише пад бруто домаћег производа (у 2008. години раст БДП од 5,4%) и пад индустријске производње.

Пад вредности индекса најликвиднијих акција Београдске берзе BELEX15 заустављен је крајем марта 2009. године, након чега долази до корекције вредности на горе. Током другог квартала 2009. године индекс је забележио раст вредности од близу 50%, чиме се она вратила на ниво крајем 2008. године. Такав тренд настављен је и почетком трећег квартала. Вредност промета акцијама на Београдској берзи порасла је у односу на претходни квартал, са 4,2 на 5,2 млрд динара. Са променама на берзи, повећао се и удео акција у укупној имовини фондова. Учешће акција порасло је са 4,8%, на 6,9%, односно са 253 на 406 милиона динара, углавном као последица раста цена акција из портфеља фондова.

Након значајног пораста вредности курса евра током јануара 2009. године, долази до његове стабилизације. Током другог квартала курс евра у односу на динар опао је 1,41% у односу на крај претходног квартала. Највећа вредност курса била је 95,44, док је најмања вредност износила 92,64. Највећи део имовине под утицајем курса чине обвезнице старе девизне штедње. Њихов удео значајно је опао, са 35%, на нешто преко 25% укупне имовине. До ове промене дошло је услед доспећа обвезнице серије A2009, која је чинила 6,5% укупне имовине.

НБС је смањила референтну каматну стопу у јануару са 16,50% на 13%, а почетком јула и на 12%. Са променама каматне стопе, долази и до промена у нивоу каматних стопа које друштва остварују за средства положена на орочене депозите и средства на кастоди рачунима. На дан 30.06.2009. године на ороченим депозитима налази се 4,1% укупне имовине, док је на трансакционим рачунима 28,1%, што представља повећање од 5 процентних поена у односу на мај 2009. године, као последица доспећа обвезнице серије A2009.

Први квартал 2009. године одликује појава новог финансијског инструмента, значајног за добровољне пензијске фондове. Реч је о тромесечним трезорским записима, која у просеку нуде већу каматну стопу од оне коју друштва добијају за средства на трансакционим рачунима и мањи ниво ризика улагања. Током другог квартала извршено је шеснаест емисија записа по дисконтној стопи од 17% (прва емисија) до 13,99% (последња емисија у кварталу). Други квартал одликује појава шестомесечних трезорских записа. Обављене су две емисије по стопи од

13,99%. Током другог квартала дошло је до повећања удела трезорских записа у укупној имовини фондова са 19,1% на 34,1%.

На крају другог квартала 2009. године у непокретности је укупно уложено свега 1,3% имовине фондова, те евентуални шок на тржишту некретнина при актуелној структури улагања не би имао значајне последице.

Нето имовина добровољних пензијских фондова је на крају другог квартала 2009. године забележила раст од 13% у односу на крај претходног квартала и 58% у односу на исти период претходне године. Раст нето имовине већим делом је генерисан уплатама пензијских доприноса, али и постом вредности улагања. Принос индекса FONDex у односу на претходни квартал износио је 4,36%.

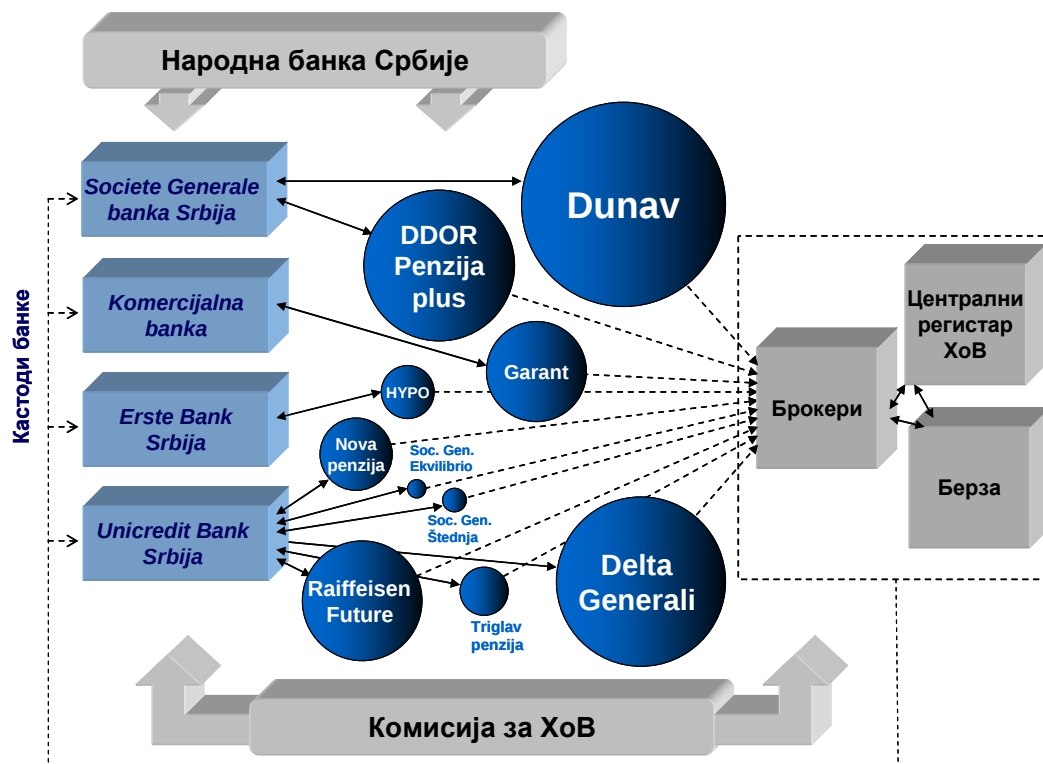
Табела 1: Кретање вредности релевантних показатеља по кварталима

	Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
CPI ¹	14,9	10,9	8,6	9,4	8,3
Курс евра	78,98	76,60	88,60	94,78	93,44
Референтна каматна стопа	15,75%	15,75%	17,75%	16,50%	13,00%
BELEX15	1.783,28	1.003,77	565,18	380,83	569,27
FONDex	1.144,14	1.062,60	1.097,15	1.137,29	1.186,91

¹ Пораст цена у процентима у односу на исти период претходне године

2. ПОСЛОВАЊЕ ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ

Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На тржишту добровољних пензијских фондова тренутно послује девет друштава за управљање који управљају имовином десет добровољних пензијских фондова, четири кастоди банке, 114 физичких лица и 5 банака посредника.

Приликом куповине и продаје хартија од вредности друштва за управљање тренутно сарађују са осамнаест брокерских кућа.

Власничка структура друштава за управљање

Квалификовани власници друштава за управљање су осигуравајуће компаније, банке и пензијски фондови. Структура квалификованих власника друштава за управљање, према делатности оснивача, дата је у Табели 2.

Табела 2: Власничка структура према делатности оснивача

Друштво за управљање	Квалификовани власник	
	Назив	Основна делатност
Delta Generali	Delta Generali Osiguranje, Beograd	Осигурање
Raiffeisen Future	Raiffeisen Bank, Beograd	Банка
Garant penzijsko društvo	Skupina Prva, Ljubljana	Осигурање
DDOR Penzija plus	DDOR Osiguranje, Novi Sad	Осигурање
Dunav	Dunav osiguranje, Beograd	Осигурање

Друштво за управљање	Квалификовани власник	
	Назив	Основна делатност
NLB Nova penzija	NLB banka, Beograd	Банка
	Nova Ljubljanska banka, Ljubljana	Банка
	Skupna pokojinska družba, Ljubljana	Пензијски фонд
Triglav penzijski fondovi	Zavarovalnica Triglav, Ljubljana	Осигурање
	Triglav, družba za upravljanje, Ljubljana	Пензијски фонд
Societe Generale Penzije	Societe Generale Banka Srbija, Beograd	Банка
	SOGECAP, Societe anonyme d'assurance sur la vie et de capitalisation, Pariz	Осигурање
HYPO	Hypo Alpe-Adria-Bank, Beograd	Банка

Организациона мрежа друштава за управљање

Организациона мрежа друштава за управљање се у другом кварталу 2009. године није битније изменила, тако да она сада обухвата 27 пословних јединица, филијала и експозитура. Највећи број ових пословних јединица припада једном друштву за управљање.

Већина друштава, за сада, има само централе. На крају другог квартала 2009. године, постоји пет банака², које обављају услуге посредовања, а које су ангажоване од стране пет друштава за управљање и тако на индиректан начин проширило своју мрежу. У складу са очекивањима, и два новооснована друштва за управљање су ангажовала своје осниваче – банке *Societe Generale* и *Hypo Alpe-Adria* – као посреднике. Поред тога, у току другог квартала 2009, Народна банка Србије је издала додатних 6 дозвола физичким лицима за обављање послова информисања о добровољним пензијским фондовима, тако да их је сада укупно 211 лица, од којих је ангажовано њих 114.

На крају другог квартала, укупан број запослених у друштвима за управљање износи 198, што представља пад од близу 8% у односу на претходни квартал. Већина запослених ангажована је на пословима продаје и маркетинга. Нето имовина свих фондова по запосленом је у сталном порасту и на крају другог квартала 2009. године износи око 29,7 млн динара.

Табела 3: Нето имовина по запосленом на крају квартала

у млн динара				
Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
18,6	18,2	21,3	24,2	29,7

² NLB banka a.d. Beograd, Raiffeisen banka a.d. Beograd, Volksbank a.d. Beograd, Hypo Alpe-Adria-Bank a.d. Beograd и Société Générale Banka Srbija a.d. Beograd

Накнаде које друштва наплаћују

Јачање конкуренције на тржишту довело је до снижавања висине накнаде која се наплаћује приликом уплате пензијских доприноса. Иако друштва имају могућност да наплате највише 3% од вредности извршених уплата, у другом кварталу 2009. године, на нивоу индустрије, просек наплаћених накнада је износио 2,46%.

Накнаде које члан фонда плаћа су:

- *накнаде приликом уплате доприноса (до 3% од уплате)*
- *накнаде за управљање фондом (до 2% годишње од вредности имовине фонда)*
- *накнаде за пренос рачуна (према стварним трошковима преноса).*

Процентуални износ накнада које друштво наплаћује од члана мора бити објављен у проспекту и на сајту друштва за управљање

Накнада за управљање фондом може се наплатити у износу од највише 2% годишње од вредности имовине фонда. Она се обрачунава свакодневно, а имовина фонда се умањује за обрачунати износ. То је трошак који чланови, практично, не могу да виде, али који директно утиче на вредност инвестиционе јединице. Сва друштва за управљање наплаћују ову накнаду у висини законског максимума.

Укупан износ накнада који су друштва наплатила у другом кварталу је 41,65 млн динара. Као и у претходном кварталу, укупан износ накнада за управљање је већи од износа накнада приликом уплате доприноса. Накнаде приликом уплате доприноса износе укупно 14,14 млн динара, што представља 34% од укупно наплаћених накнада, док накнаде за управљање износе 27,48 млн динара, односно 66% од наплаћених накнада. Накнаде за пренос рачуна (према стварним трошковима преноса) чине 0,03 млн динара, или 0,07% укупних накнада.

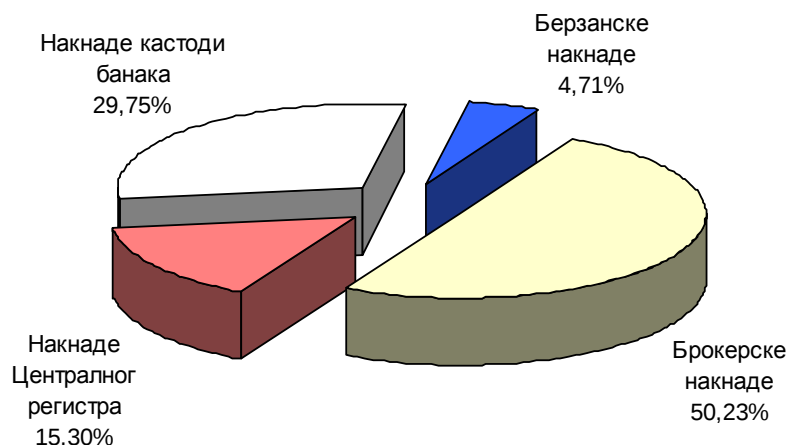
Трансакциони трошкови

У другом кварталу 2009. године трансакциони трошкови износе 2,06 млн динара. Највећи удео у њиховој структури и даље чине брокерске накнаде, око 50% укупних трансакционих трошкова. Као и у претходном кварталу, друго место заузимају накнаде кастоди банака, око 30%, док су на трећој позицији накнаде централног регистра, око 15%.

Трансакционе трошкове сnose друштва за управљање, и у овом кварталу они чине око 4,96% средстава наплаћених по основу накнада за услуге друштава за управљање.

До пораста трансакционих трошкова у другом кварталу у односу на претходни дошло је услед већег обима трговања фондова, а као последица учесталих емисија трезорских записа.

График 2: Структура трансакционих трошкова у другом кварталу 2009.

3. ПОСЛОВАЊЕ ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

Нето имовина добровољних пензијских фондова

Табела 4: Нето имовина у сектору на крају квартала

у млн динара				
Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
3.719,00	3.976,30	4.640,61	5.204,42	5.881,65

Остварен пораст нето имовине у овом периоду у односу на претходни квартал је 13%, док је у односу на исти период претходне године остварен раст од преко 58%.

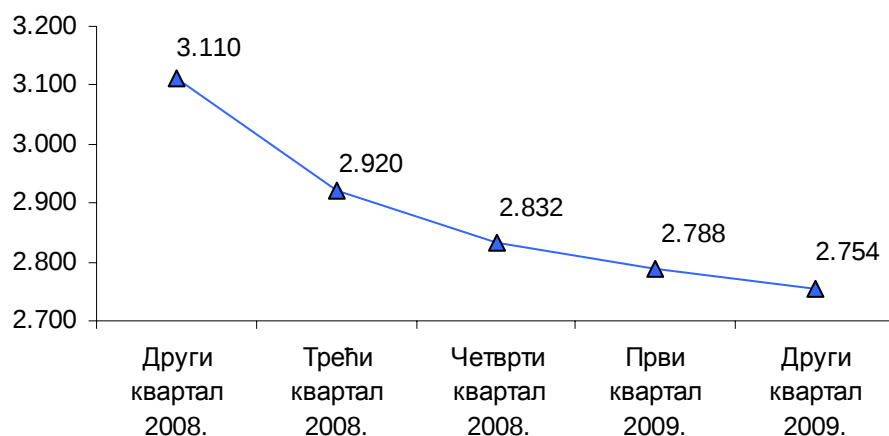
Раст нето имовине највећим делом је генерисан нето уплатама чланова, које у другом кварталу износе 444 милиона динара. Укупне уплате чланова, по одбитку накнаде при уплати, износе 560 милиона динара, док су исплате 116 милиона динара. Поред нето уплата доприноса, утицај на пораст нето имовине у односу на претходни квартал имао је и остварени принос фондова. FONDex је, у другом кварталу, забележио пораст своје вредности за 4,36%, док је принос у 2009. години 8,18%³.

Вредност индекса тржишне концентрације у сектору добровољних пензијских фондова је у периоду од две године опала са 10.000, колико је износила када је пословао само један фонд, на 2.754. Пад индекса је

³ Year-to-date (YTD), принос који је остварен од почетка године до краја другог квартала

условљен појавом нових фондова и порастом учешћа фондова који нису пренели средства из осигурања. Константно снижавање вредности показатеља указује на јачање конкуренције на тржишту добровољних пензијских фондова, али и поред тога, његова вредност говори да је тржиште и даље високо концентрисано.

График 3: Концентрација у сектору на крају квартала

Према учешћу у укупној нето имовини, фондови су груписани у три групе. У односу на претходни квартал, није било промена.

Табела 5: Тржишно учешће по скали

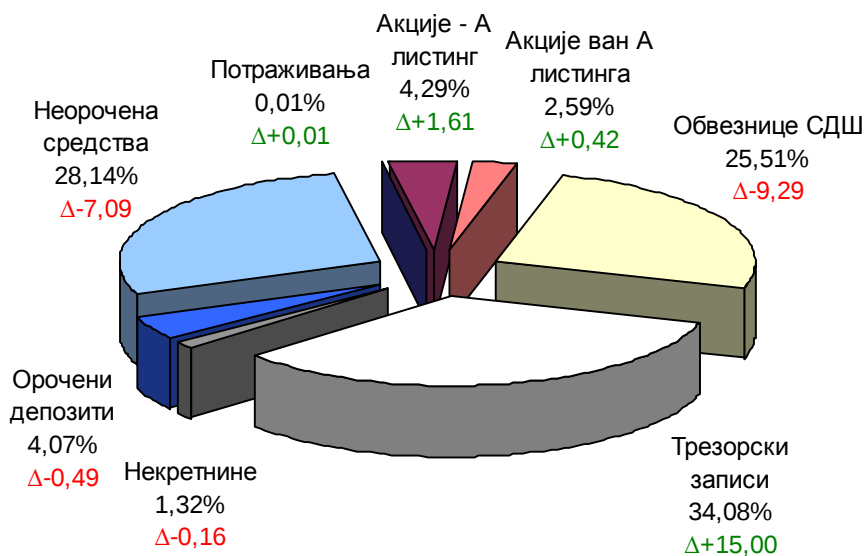
Учешће у нето имовини (%)	Број добровољних пензијских фондова				
	Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
Велики (20 и више)	3	2	2	2	2
Средњи (5 - 19,99)	1	2	2	2	2
Мали (0 - 4,99)	3	4	6	6	6

Структура имовине добровољних пензијских фондова

Структура имовине добровољних пензијских фондова се током другог квартала значајније променила. Највеће промене односе се на даљи раст удела трезорских записа, пад удела обвезница старе девизне штедње и пад удела средстава на кастоди рачуну. У истом периоду дошло је и до мањег пораста удела акција, као последица раста цена на берзи. Пад удела обвезница највећим делом је последица доспећа емисије А2009.

Удео акција ван листинга А, као и акција са А листинга Београдске берзе у укупној имовини фондова се повећао за 1,6, односно 0,4 процентних поена, респективно, у односу на претходни квартал.

График 4: Структура укупне имовине фондова на крају другог квартала⁴

У иностраној валути, за сада само у еврима, на крају другог квартала, налази се близу 2 милијарде динара, односно 33% имовине, док се у домаћој валути налази близу 4 млрд динара, односно 67% укупне имовине. Имовину у еврима највећим делом чине обвезнице старе девизне штедње. Овај однос се, на нивоу система, историјски није значајније мењао, док је у другом кварталу дошло до пада дела имовине у еврима за близу 5 процентних поена, због мањег удела обвезница старе девизне штедње.

Највећи удео у укупној имовини фондова имају државне дужничке хартије од вредности са 59,6%, од чега обвезнице старе девизне штедње 25,5% и трезорски записи 34,1%, а затим неорочена средства са 28,1%. Следе их акције са 6,9% и орочени депозити са 4,1%.

У односу на претходни квартал, значајно је измењена изложеност делова имовине фондова појединим врстама тржишног ризика.⁵ Проценат имовине изложен ризику промене цене износи 32,4%. Изложеност је повећана код акција, а смањена код обвезница старе девизне штедње, као последица већег улагања у акције и мањег удела обвезница. Изложеност ризику промене цена некретнина је ниска, због малог удела непокретности у укупној имовини фондова. Валутном ризику је изложено око 33% имовине фондова, што је нешто мање у односу на претходни квартал. Највећи део имовине на коју непосредно утиче промена курса чине обвезнице старе девизне штедње. Ризику промене висине каматних стопа изложен је највећи део имовине, око 63,7%. Највећим делом ризик је

⁴ Промене су приказане у процентним поенима у односу на крај претходног квартала

⁵ За поједине делове имовине, посматране су оне врсте тржишних ризика које на њих најнепосредније утичу

присутан код обвезница старе девизне штедње, где промена каматне стопе директно утиче на промену цене.

Табела 6: Изложеност имовине фондова тржишном ризику

	Ризик промене цена ХоВ	Ризик промене цена некретнина	Валутни ризик	Каматни ризик	Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
Акције	✓				17,3%	11,3%	6,3%	4,8%	6,9%
Обвезнице СДШ	✓		✓	✓	29,9%	29,1%	33,7%	34,8%	25,5%
Трезорски записи				✓	0,0%	0,1%	0,0%	19,1%	34,1%
Непокретности		✓	✓		1,8%	1,7%	1,7%	1,5%	1,3%
Орочени депозити				✓	4,3%	4,5%	4,1%	4,6%	4,1%
Неорочена средства на динарском рачуну				✓ ⁶	40,4%	49,5%	53,3%	33,7%	22,0%
Неорочена средства на девизном рачуну			✓		6,2%	3,7%	0,9%	1,5%	6,1%

Обим трговања пензијских фондова хартијама од вредности

Обим промета добровољних пензијских фондова у другом кварталу 2009. године износи 2.359 млн динара, што је готово двоструко више у односу на претходни квартал, када је тај износ био 1.222 млн динара⁷. Пораст је последица учесталих емисија тромесечних и шестомесечних трезорских записа Републике Србије. Од укупног обима трговања, око 84% чини куповина трезорских записа. Обим промета ДПФ на Београдској берзи мањи је у односу на претходни квартал. Истовремено укупан промет на Београдској берзи, као и ванберзанског трговања, бележи благи пораст, тако да је учешће добровољних пензијских фондова у промету на берзи у другом кварталу око 1,6%.

У односу на претходни квартал, на Београдској берзи је вредност промета акција повећана за преко 21%, док је број обављених трансакција повећан за преко 43%. Промет обвезница старе девизне штедње повећан је за 19%, док је број обављених трансакција повећан за око 6%.

⁶ Ризик каматне стопе, у ужем смислу, не постоји код неорочених средстава, међутим његово присуство је евидентно обзиром на велики удео ових средстава у укупној имовини, а променом каматне стопе у условима ограничених инвестиционих могућности значајно утиче на вредност имовине фонда и принос.

⁷ Подаци о обиму куповине хартија од вредности на државним аукцијама у току првог квартала 2009. године су ревидирани. У складу с тим, у односу на претходни извештај, ажурирани су одговарајући износи укупне куповине и укупног промета ХоВ, као и релативни однос куповине према продаји.

Фондови су поново били на страни тражње, а однос куповине према продаји ХоВ је 13,95. До значајно већег односа куповине и продаје, у односу на претходну годину, дошло је због појаве трезорских записа.

Табела 7: Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности
у млн динара

	Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
Обим промета ХоВ	160,9	298,8	475,4	1.221,7	2.358,7
Куповина	107,5	234,8	342,4	1.159,6	2.200,9
Београдска берза	86,9	205,2	211,1	112,9	100,6
Ванберзанско трговање	18,9	23,7	131,3	65,8	122,5
Аукције државних ХоВ	1,8	5,9	-	980,9	1.977,7
Продаја	53,3	64,0	133,0	62,1	157,8
Београдска берза	30,7	4,0	32,9	2,5	6,6
Ванберзанско трговање	22,6	60,0	100,1	59,6	151,2
Однос куповине према продаји	2,0	3,7	2,6	18,7	13,9
Учешће у укупном промету на Београдској берзи	0,40%	1,53%	2,19%	2,01%	1,57%

Број и структура корисника добровољних пензијских фондова

На крају другог квартала 2009. године, укупан број корисника⁸ у систему добровољних пензијских фондова износи 162.550, што је за 2,7% више него на крају претходног тромесечја, док се укупан број уговора о чланству⁹ у истом периоду повећао за око 3,8% и износи 211.195. Број и релативно учешће корисника који су чланови више фондова већи је у односу на крај првог квартала 2009. године, и износи 26.415, односно 16,25% од укупног броја корисника. Просечан износ акумулираних средстава по кориснику износи 36.184 динара, односно 43.253 динара када се изузму корисници који никада нису уплатили допринос.

⁸ Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја чланова (уговора о чланству), обзиром да значајан број појединаца има више од једног склопљеног уговора о чланству, у истом или у различитим фондовима.

⁹ Број уговора о чланству, односно број чланова, збир је броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

Табела 8: Број корисника по броју фондова у којима су чланови

Број фондова	Број корисника
1	136.135
2	16.288
3	10.097
4	29
5	1

Табела 9: Број корисника по броју закључених уговора о чланству

Број уговора	Број корисника
1	127.190
2	24.189
3	9.540
4	1.188
5	404
6	38
7	1

Број корисника који су бар једном уплатили допринос (активни корисници) у другом кварталу 2009. године износи 65.539, односно 40,32% од укупног броја корисника на крају квартала, што је приближно исти проценат као у претходном тромесечју. У последњем месецу другог квартала активно је било 56.283 корисника, односно 34,63% од укупног броја. Ни у прва два месеца другог квартала тај проценат није значајно различит.

Табела 10: Структура корисника по динамици уплате

Активни корисници	Период	Број корисника	Удео (%)
	1 месец	56.283	34,63%
	3 месеца	65.539	40,32%
	6 месеци	72.898	44,85%
	12 месеци	82.032	50,47%
	Од учлањења (1)	135.982	83,66%
Без средстава на рачунима (2)		26.568	16,34%
Укупно (1+2)		162.550	100%

Табела 11: Учешће фондова у укупном броју корисника, по скали

Учешће у броју корисника (%)	Број добровољних пензијских фондова				
	Други квартал 2008.	Трећи квартал 2008.	Четврти квартал 2008.	Први квартал 2009.	Други квартал 2009.
Велики (20 и више)	2	2	2	2	2
Средњи (5 - 19,99)	3	3	3	3	3
Мали (0 - 4,99)	2	3	5	5	5

Велика већина корисника добровољних пензијских фондова у Србији су домаћа лица. На крају другог квартала, има 26 корисника који су страни држављани, што је 0,02% од укупног броја. С друге стране, страна

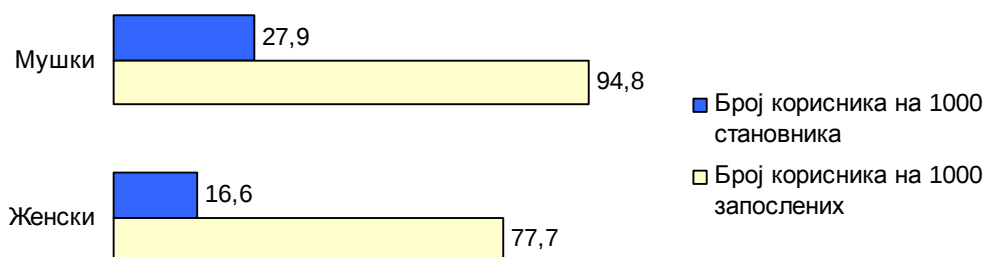
лица учествују у нето имовини фондова са 0,07%, обзиром на значајно већи просечан износ средстава на индивидуалним рачунима.

Посматрано према полу, мушкарци су и даље бројнији, и на крају другог квартала 2009. године учествују у укупном броју корисника са 61,3%. С друге стране, њихов удео у нето имовини фондова износи 58,6%, обзиром да жене, у односу на мушкарце, у просеку имају за скоро 12% већи износ акумулираних средстава на својим индивидуалним рачунима. Такође, жене су и овом кварталом у већем проценту активни корисници, и та разлика износи близу 7 процентних поена.

Табела 12: Структура корисника и средстава по полу¹⁰

Пол	Број корисника	Удео (%)	Износ средстава (у млн РСД)	Удео (%)	Просечна средства ¹¹ (у РСД)
Мушки	99.696	61,34%	3.449,46	58,69%	34.600
Женски	62.828	38,66%	2.427,58	41,31%	38.638

График 5: Однос броја корисника према броју становника/запослених¹², по полу

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова, и на крају другог квартала, износи 43,2 године, а највише је корисника старости 49 година. Од укупног броја корисника, њих 19% има испуњен старосни услов за повлачење средстава (навршене 53 године живота).

¹⁰ Подаци не укључују стране држављане

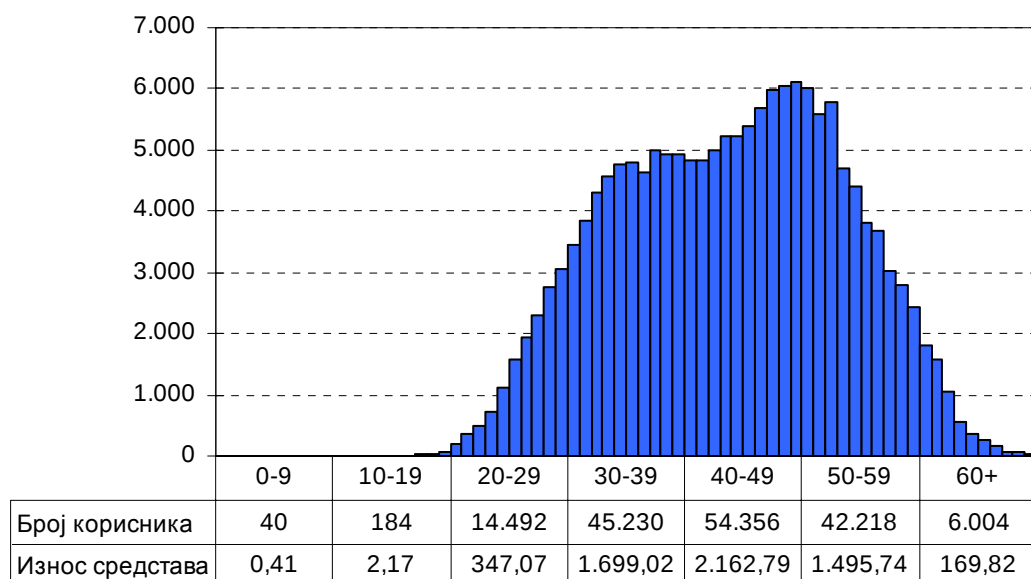
¹¹ Овај износ не укључује нераспоређена средства – средства која су уплаћена у фонд, али се у посматраном тренутку налазе још увек на посебном рачуну, обзиром да нема довољно информација да би се распоредила на индивидуалне рачуне чланова

¹² Као извор података о броју становника односно запослених, укупно и по полу/округу, коришћена су званична саопштења Републичког завода за статистику Србије, последња доступна у тренутку креирања овог извештаја

Табела 13: Старосна структура корисника и средстава¹³

Старост	Број корисника	Удео (%)	Износ средстава (у млн РСД)	Удео (%)	Просечна средства (у РСД)
0-19	224	0,14%	2,58	0,04%	11.530
20-29	14.492	8,92%	347,07	5,91%	23.949
30-39	45.230	27,83%	1.699,02	28,91%	37.564
40-49	54.356	33,44%	2.162,79	36,80%	39.789
50+	48.222	29,67%	1.665,56	28,34%	34.540
50	6.003	3,69%	235,04	4,00%	39.153
51	5.591	3,44%	222,12	3,78%	39.729
52	5.779	3,56%	225,26	3,83%	38.978
53+	30.849	18,98%	983,15	16,73%	31.870
Укупно	158.245	100%	5.200,59	100%	

График 6: Расподела корисника по годинама живота

Регионална структура корисника и акумулираних средстава приказана је у Табели 14. У односу на претходни квартал, није било већих смањења броја корисника по регионима, док је до процентуално највећих повећања дошло у Јужно-Банатском, Средње-Банатском и Браничевском округу,

¹³ Подаци не укључују стране држављане

респективно. И даље је највећи просечан износ акумулираних средстава по кориснику у Нишавском и Јужно-Бачком, а најмањи у Расинском и Поморавском округу. Проценат активних корисника се и у другом кварталу 2009. године значајно разликује у појединим регионима, и креће се од 13,9%, колики је у Расинском, до 55,3%, колико износи у Пиротском округу.

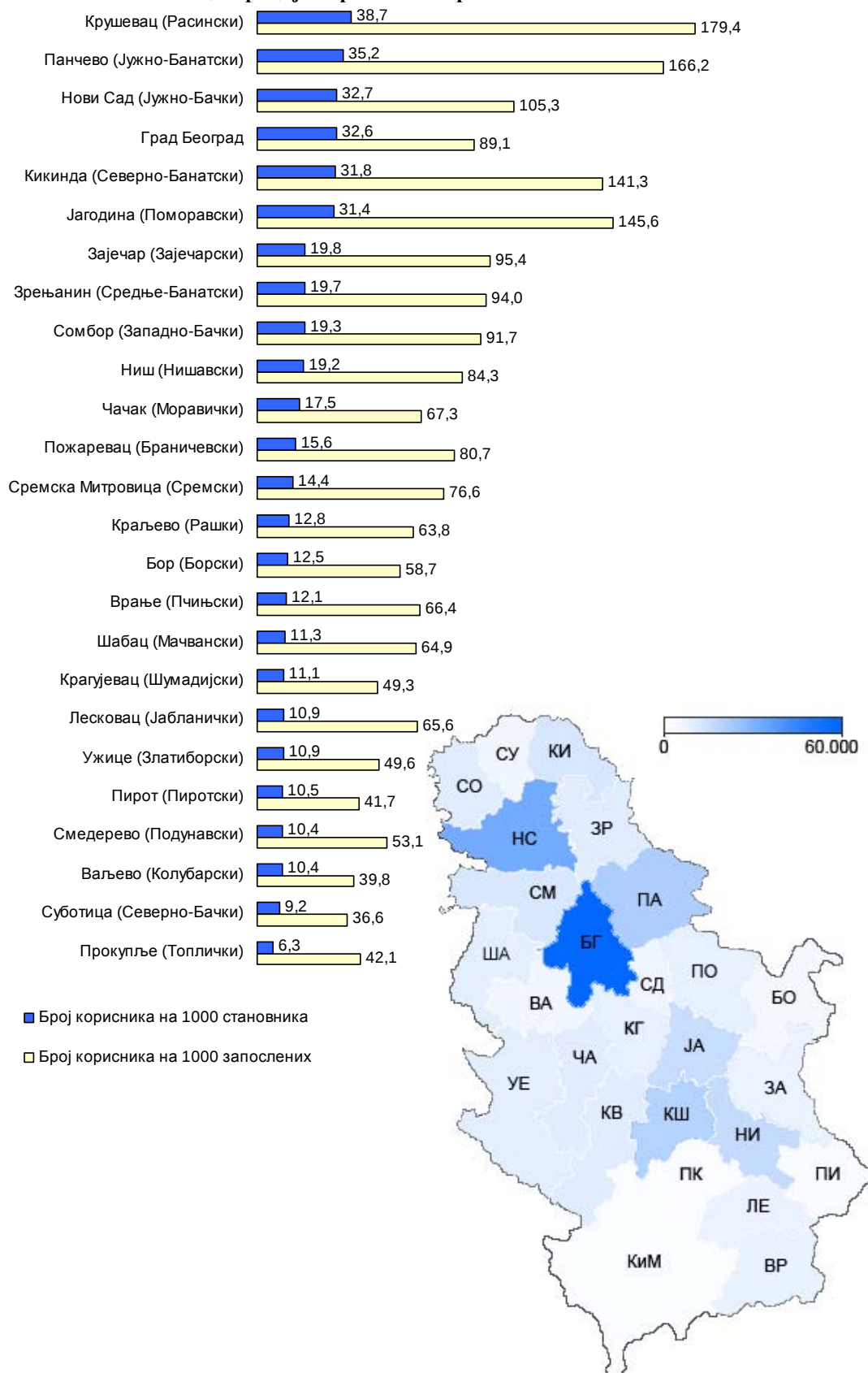
Табела 14: Регионална структура корисника и средстава¹⁴

Град (Округ)	Број корисника	Удео (%)	Износ средстава (у млн РСД)	Удео (%)	Просечна средства (у РСД)	Однос просечних средстава и бруто зараде ¹⁵
Град Београд	52.843	32,52%	2.315,80	39,41%	43.824	0,80
Нови Сад (Јужно-Бачки)	19.832	12,20%	770,87	13,12%	38.870	0,86
Панчево (Јужно-Банатски)	10.680	6,57%	418,31	7,12%	39.168	0,90
Крушевац (Расински)	9.543	5,87%	109,66	1,87%	11.492	0,34
Ниш (Нишавски)	7.212	4,44%	400,56	6,82%	55.540	1,58
Јагодина (Поморавски)	6.845	4,21%	94,68	1,61%	13.832	0,39
Киkindа (Северно-Банатски)	4.940	3,04%	147,78	2,51%	29.914	0,76
Сремска Митровица (Сремски)	4.735	2,91%	157,69	2,68%	33.303	0,88
Зрењанин (Средње-Банатски)	3.849	2,37%	164,98	2,81%	42.863	1,05
Краљево (Рашки)	3.829	2,36%	110,89	1,89%	28.959	0,82
Сомбор (Западно-Бачки)	3.815	2,35%	101,79	1,73%	26.682	0,67
Чачак (Моравички)	3.802	2,34%	136,30	2,32%	35.848	1,00
Шабац (Мачвански)	3.549	2,18%	86,25	1,47%	24.304	0,69
Ужице (Златиборски)	3.262	2,01%	117,26	2,00%	35.947	1,01
Крагујевац (Шумадијски)	3.220	1,98%	97,03	1,65%	30.134	0,80
Пожаревац (Браничевски)	2.993	1,84%	84,84	1,44%	28.346	0,65
Врање (Пчињски)	2.766	1,70%	86,96	1,48%	31.439	0,96
Лесковац (Јабланички)	2.507	1,54%	88,26	1,50%	35.206	1,09
Зајечар (Зајечарски)	2.494	1,53%	58,58	1,00%	23.487	0,69
Смедерево (Подунавски)	2.125	1,31%	58,66	1,00%	27.606	0,67
Ваљево (Колубарски)	1.887	1,16%	49,03	0,83%	25.981	0,72
Суботица (Северно-Бачки)	1.786	1,10%	87,10	1,48%	48.766	1,23
Бор (Борски)	1.673	1,03%	45,43	0,77%	27.152	0,69
Пирот (Пиротски)	1.024	0,63%	34,57	0,59%	33.755	1,11
Косово и Метохија	687	0,42%	28,10	0,48%	40.909	N/A
Прокупље (Топлички)	601	0,37%	24,69	0,42%	41.076	1,41
Укупно	162.499	100%	5.876,06	100%		

¹⁴ Региони су административни окрузи у Републици Србији, изузев за Косово и Метохију где су подаци дати обједињено. Подаци у табели односе се на читаве регионе, а не само на наведене градове. Приказани подаци не укључују кориснике који имају пребивалиште ван територије Републике Србије, или се на основу расположивих података не могу сврстати у неки од региона.

¹⁵ Као извор података о просечној бруто заради по окрузима, коришћено је званично саопштење Републичког завода за статистику Србије, где је узет просек за првих шест месеци 2009. године.

График 7: Ранг региона према релативном броју корисника у односу на број становника и концентрација корисника по регионима

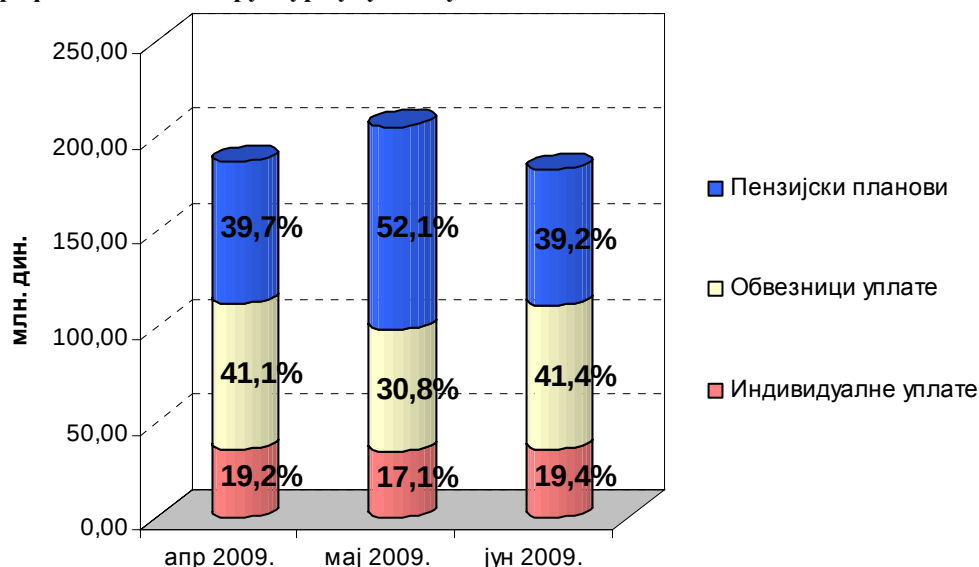

Уплате доприноса, исплате средстава и трансфери између фондова

Укупан допринос корисника добровољних пензијских фондова у другом кварталу 2009. године износи 574,6 млн динара, што представља повећање у односу на претходни квартал, у коме су укупни доприноси износили 505,8 млн динара. И просечан допринос корисника у другом кварталу већи је него у претходном кварталу и износи 3.341 дин.

Од укупно уплаћених средстава, на индивидуалне уплате се односи 18,5%, на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд 37,5%, док и у овом кварталу највећи део укупних уплата, са учешћем од 44%, чине уплате преко пензијских планова.

График 8: Обим и структура укупних уплата

Повлачења средстава су се повећала у односу на први квартал за 19,4%. Укупне исплате у другом кварталу 2009. године износе 116,5 млн динара. Од тог износа највећи део чине једнократна повлачења средстава, док су програмиране исплате заступљене у малом проценту.

Трансфери између фондова су се повећали у односу на претходни квартал за више од 50%, и у другом кварталу износе 37,7 млн динара. При трансферу средстава из једног у други фонд, наплаћују се само стварни трошкови преноса, односно трошкови платног промета и за тај износ се смањује имовина члана фонда. С обзиром да ови трошкови нису велики, не представљају препреку за члана да пренесе своја средства у други фонд.

Табела 15: Трансфери између фондова и трајно повлачење средстава

у млн динара

	Трансфери између фондова	Повлачење средстава
Други квартал 2008.	72,24	61,19
Трећи квартал 2008.	74,03	50,93
Четврти квартал 2008.	30,51	70,35
Први квартал 2009.	24,95	97,56
Други квартал 2009.	37,73	116,48

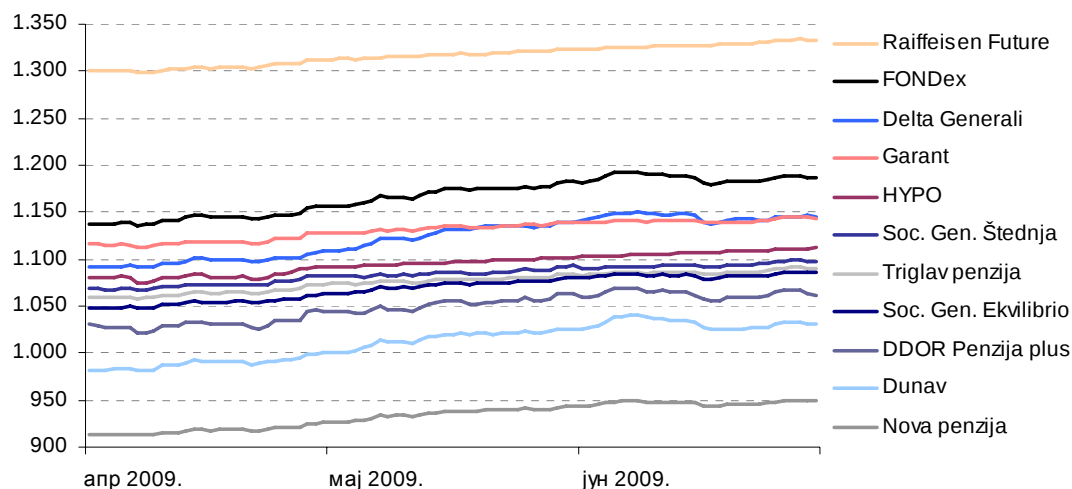
Вредности инвестиционих јединица и приноси фондова

Вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова бележе пораст вредности и у другом кварталу 2009. године. Негативна кретања на Београдској берзи су се зауставила у марту 2009. и почеле да бележе раст вредности. Индекс најликвиднијих акција BELEX15, порастао је за близу 50% у односу на претходни квартал. Овакво кретање цена акција на берзи повољно утиче на вредност инвестиционе јединице, међутим, обзиром да је удео акција у структури имовине фондова мали, наведене промене нису у великој мери утицале на повећање вредности инвестиционе јединице. У истом периоду динар је ојачао за 1,41%. Курс динара према еврју је са 94,78 на почетку пао на 93,44 на крају периода што негативно утиче на раст активе изражене у страној валути. FONDex, просечна пондерисана вредност инвестиционих јединица свих фондова, забележио је пораст своје вредности за 4,36%.

Табела 16: Вредности инвестиционих јединица и FONDex-а у другом кварталу 2009. године

		На почетку квартала	На крају квартала	Максимална вредност	Минимална вредност
Вредност инвестиционих јединица	Delta Generali	1.090,98	1.145,13	1.150,51	1.090,98
	Raiffeisen Future	1.300,99	1.333,77	1.333,91	1.297,80
	Garant	1.116,27	1.143,43	1.145,05	1.112,64
	DDOR Penzija plus	1.030,91	1.062,32	1.068,65	1.021,09
	Dunav	982,36	1.031,32	1.040,41	982,04
	Nova penzija	912,50	949,10	949,68	912,50
	Triglav penzija	1.060,00	1.089,80	1.091,20	1.058,24
	HYPO	1.080,15	1.111,82	1.111,82	1.075,13
	Societe Generale Štednja	1.068,94	1.097,19	1.098,69	1.066,23
	Societe Generale Ekvilibrio	1.047,56	1.085,82	1.086,01	1.047,56
FONDex		1.138,29	1.186,91	1.135,92	1.193,05

График 9: Кретање вредности инвестиционих јединица и FONDEX-а у другом кварталу 2009. године

На крају другог квартала 2009. године, седам фондова који послују дуже од годину дана имали су обавезу да објаве принос за последњих годину дана и принос од почетка пословања до 30. јуна 2009. године.

Табела 17: Принос FONDEX-а

Од почетка пословања ¹⁶	За последњих годину дана				
	30.06.2008.	30.09.2008.	31.12.2008.	31.03.2009.	30.06.2009.
6,7%	-2,5%	-11,9%	-7,0%	0,4%	3,7%

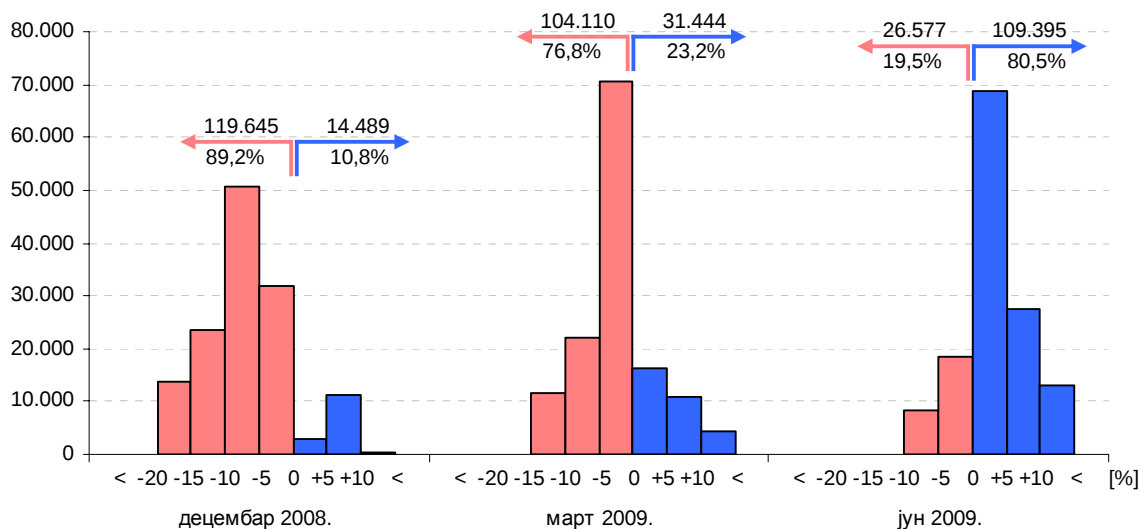
Циљ улагања имовине добровољних пензијских фондова је увећање вредности уложених средстава кроз минимизацију ризика. Иако сва друштва теже остваривању што већих приноса у корист чланова фонда, ризик приликом инвестирања није у потпуности елиминисан, тако да постоји могућност да принос од улагања имовине фондова буде и негативан. Принос који фонд оствари расподељује се на индивидуалне рачуне свих чланова.

¹⁶ Принос FONDEX од почетка пословања дат је на годишњем нивоу. Номинални принос у истом периоду износи 18,7%.

4. ЗАКЉУЧАК

Оно што просечног грађанина највише интересује јесте принос који остварује његов фонд, односно принос на његовом индивидуалном рачуну. Треба знати да чланови у истом фонду могу имати различити принос на индивидуалним рачунима, обзиром да он првенствено зависи од периода када су уплате вршене, а не од висине укупно уплаћених средстава. Година иза нас је пример на којем сви чланови пензијских фондова треба да увиде, да је пад вредности акумулираних средстава у пензијским фондовима не само могућ, него и карактеристика свих пензијских фондова у свету. Због тога повлачење средстава треба планирати неколико година унапред, а Закон је и предвидео могућност повлачења средстава у периоду од 53. до 70. године живота. Неколико година (па чак и читаву деценију) пре одласка у пензију, односно планираног повлачења средстава, потребно је средства пренети у пензијски фонд са изразито конзервативном инвестиционом политиком¹⁷, обзиром да су на тај начин средства у великој мери заштићена од дешавања на берзама.

График 10: Број и удео корисника по интервалима остварених приноса¹⁸

На крају 2008. године, 89% корисника ДПФ је имало негативну стопу приноса на уложена средства. Од тога, највећи број је имао принос

¹⁷ Инвестициона политика по којој се највећи део имовине фонда улаже у нискоризичне финансијске инструменте, код којих су могуће мале промене вредности. Обзиром на мањи ризик, одлика ових инструмената нису велики приноси, али није ни велики пад њихових вредности.

¹⁸ Принос по индивидуалном рачуну рачунат је по *Modified Dietz* методу. За кориснике који имају више рачуна узет је просек приноса по сваком рачуну, пондерисан износом акумулираних средстава.

на индивидуалном рачуну између -5% и -10%. На крају првог квартала 2009. године 77% корисника бележи негативну стопу приноса, од чега је највећи број корисника имао принос између -5% и 0%, док је на крају другог квартала 2009. године преко 80% корисника имало позитивну стопу приноса по индивидуалном рачуну, а највећи број корисника у том периоду имао је принос између 0% и 5%.

Негативну стопу приноса остварују сви чланови који су тек почели са уплатама доприноса због накнаде приликом уплате која улази у обрачун приноса, чинећи га аутоматски негативним. Са протоком времена, уз позитивно пословање фондова, долази до померања криве приноса.

Принос на уложена средства на крају другог квартала остварило је 80% корисника, значајно више него у претходном кварталу, када их је 23% остварило номиналан принос. Обзиром да из перспективе члана, (реализовани) губитак на уложена средства у пензијском фонду настаје у тренутку повлачења средстава, евентуални губитак су могли да остваре они чланови који су повлачили средства у тренутку када су имали негативну стопу приноса на уложена средства. Очекивања чланова да индивидуални рачуни у сваком тренутку буду позитивни, носи као последицу генерално смањивање приноса у сектору фондова и представља тежак „испит“ са којим се нису изборили бројни фондови у региону. Време ће показати да ли ћемо и ми направити сличну грешку.